

STVORITELJ SVIJETA JE OSOBNO BIĆE

MI i s nama čitav svijet stvoreni smo od Boga. Od Njega je sve, što jesmo i što imademo, a On je o nama i o svakom drugom stvorenju neovisan, pa bilo kako god veliko i savršeno. Misleći na to nužno pitamo, zašto nas je Bog stvorio, da li neodoljivim nutarnjim nagonom ili po svojoj slobodnoj odluci, da li nas ljubi, ili smo mu tuđi. Neizmijerna je za nas sreća, ako nas svesilni Stvoritelj svijeta ljubi, jer ako nas ljubi, mora i ljubav Njegova biti neizmijerna. Ali odgovor na ovo pitanje može biti prema našoj želji samo, ako je Stvoritelj osobno Biće. O tom pitanju dakle sve ovisi. Vatikanski crkveni sabor daje nam na ovo pitanje najjasniji i najutješljiviji odgovor.¹

»Budući da je on samo jedna posve jednostavna i nepromjenljiva duhovna supstancija, treba kazati, da je stvarno i bitno različit od svijeta, u sebi i po sebi preblažen i neizmijerno uzvišen nada sve, što izvan Njega jest ili se može pomisliti. Svojom dobrotom i svemogućom silom, ne da poveća svoje blaženstvo, niti da steče savršenstvo, nego da očituje svoje savršenstvo dobrima, koja dijeli stvorovima, po svojoj najslobodnijoj odluci, ujedno od početka vremena stvorio je iz ništa oboje stvorenje, duhovno i tjelesno, naime anđeosko i svjetovno, a onda ljudsko kao zajedničko od duha i tijela sastavljeno.«

Isti je smisao i onih prelijepih riječi Sv. Ivana:² »Bog je ljubav«, naš Stvoritelj ne samo ima nego jest ljubav, dok mi samo imademo, a nijesmo ljubav. A kolika je ljubav Božja prema nama i prema svijetu, to opet pokazuje sam Isus u razgovoru s Nikodemom:³

»Tako je Bog ljubio svijet, te je dao Sina svojega jedinorodenoga, da ne propadne nitko od onih, koji u Njega uzvjeruju, nego da imade život vječni.« Sve ove izreke očividno pretpostavljaju, da je Stvoritelj svijeta osobno Biće. Naša nam sveta kršćanska vjera svjedoči, da su u Bogu tri osobe, premda je Bog samo jedan. Ali ovo je tajna, koje razum sam bez objave Božje nije kadar da dokuči, nego je samo može da brani od prigovora.

Nama nije namjera da promotrimo, što nam vjera kaže o Bogu trojedinom, nego samo to da ispitamo može li sam razum spoznati o Bogu, kakvo je Biće. Vidjet ćemo, da i samim razumom jasno spoznajemo, da Stvoritelj svijeta mora biti

¹ Constitutio de fide catholica.

² 1 Io 4, 16.

³ Io 3, 16.

osobno Biće, inače ne bi mogao biti Stvoritelj svijeta. Kažem »osobno Biće« namjesto »osoba«, da apstrahiram od pitanja, koliko ima osoba u Bogu. Da uzmožemo dobiti odgovor na to pitanje, moramo promotriti, da li ono prvo Biće, od kojega potječe sve drugo, ima ono, što spada na pojam osobe. Zato moramo najprije znati:

ŠTO JE OSOBA?

Pitajmo svoju savjest, što hoćemo da izrazimo time, kada kažemo, da je Platon osoba. Svakako to, da je Platon neovisno ili samosvojno biće, ne u tom smislu, kao da ne smije biti nikomu podložan niti dio koje zajednice, nego samo u tom značenju, da je on posljednji nosilac svojih svojstava i svojih djela. Platon ima razne predikate: Platon je Grk, filozof, pisac, Platon radi i trpi, on se veseli i žalosti. Ali Platon sam nije ničije svojstvo, niti djelovanje niti trpljenje. Osoba nije nikakvo svojstvo, nikakav akcident nego ono, bez čega ne bi moglo biti nikakvo svojstvo niti akcident. Ne može biti misao bez nekoga, koji misli, niti oblik bez nečega, što ima oblik.

Prvo je dakle, što tražimo, da možemo nešto zvati osobom: mora biti biće, koje ne može biti ničije svojstvo. Osoba mora biti biće, koje ne pretpostavlja subjekat, koji već ima svoju narav; osoba mora biti supstancija. U tom se naime sastoji razlika između supstancije i prigodnog bića ili akcidenta, što akcident pretpostavlja neko biće, koje već ima svoju bit ili narav i kojemu pridolazi kao nešto drugotno; a supstancija je biće, koje ne pretpostavlja nikakvo drugo biće, koje već ima svoju bit ili narav, i kojemu pridolazi kao nešto drugotno. Zato se supstancija zove »biće u sebi — ens in se«, a akcident »biće u drugom — ens in alio«. Ovo je smisao i onih riječi Sv. Tome,⁴ kojima postavlja definiciju supstanciji akcidenta:

»Biti supstancije pripada imati opstojnost u subjektu — quidditati seu essentiae substantiae competit habere esse non in subiecto, quidditati autem si-ve essentiae accidentis competit habere esse in subiecto.«

Iz ovoga slijedi, da je supstancija ne samo pojedina samostalna stvar, nego i općenita bit, koju izražuje definicija i dijelovi, od kojih se bit sastoji, kaošto kod čovjeka duša i tijelo i dijelovi tijela. Prema Aristotelu⁵ zove se pojedinačna supstancija »prva«, a općenita »druga supstancija«.

Iz toga, što osobu zamišljamo kao samostalni subjekat svojstava i djelovanja i trpljenja, slijedi, da ne možemo zvati osobom svaku supstanciju, nego samo »prvu«, a ne »drugu«, niti dio prve. Samo čitavog čovjeka zovemo osobom, a ne samo tijelo, ili samu dušu. Pače se niti čitava bit ili narav čovječja ne zove osobom, ako nije ona posljednji subjekat dje-

⁴ S. theol. III. 77, 1 ad 2.

⁵ Categ. c. 5; 2 a 11 - 19.

lovanja i trpljenja, kao što ljudska narav Krista gospodina. Naša nam sveta vjera kaže, da i ljudski čini Kristovi pripadaju Sinu Božjemu; zato je u Kristu samo jedna osoba, i to druga osoba presvetog Trojstva, premda je u Kristu i božanska i ljudska narav ili bit.

Napokon zahtijevamo za osobu onu najveću samostalnost, koja se sastoji u slobodi. Tko je slobodan, on je gospodar svojih čina. On ne samo radi imanentno, kao što svako drugo živo biće, nego radi i svijesno i promišljeno, određuje si svrhu i bira sredstva. A sloboda pretpostavlja razum i volju. Zato ne možemo zvati osobom drugo biće nego samo razumno. To ne znači, da je razumno biće samo onda osoba, kada uistinu svijesno radi ili misli. Može biti kakva zapreka, da ne može misliti, ipak i onda ostaje osoba. Tako je dijete sve do svoga početka osoba. Pa i onaj, koji čitav svoj život nije došao do uporabe razuma poradi bolesti, ipak je uvijek osoba i uzvišena nad svaku životinju. U tom se s nama, koji priznajemo supstancijalnu duhovnu dušu, slažu i aktualiste kao što Locke, Hume, Wundt i toliki drugi, koji zaziru od našega pojma duše kao jednostavne duhovne supstancije. Razlika nije u tom, što mi tražimo za osobu samosvijest i razum, a oni ne. I oni isto traže. Razlika je u tom, što mi shvaćamo osobu kao supstanciju i to prvu ili pojedinačnu i samostalnu, a oni ne priznaju supstancije.

Mi dakle odgovaramo na pitanje, što je osoba, s Boetijem i Sv. Tomom:⁶ »Osoba je pojedinačna supstancija razumne naravi — *persona est rationalis naturae individua substantia*«. Ovu definiciju Sv. Toma tumači u onom smislu, u kojem smo i mi gore ustanovili definiciju osobe.

Mislim, da nije nužno napose oprovrđavati mišljenje onih, koji za osobu zahtijevaju i tijelo i ograničenost. Očevidno je, da može za osobu biti samo savršenstvo, ako je bestjelesna i neograničena, ali i najodređenija supstancija.

Pošto smo vidjeli, što je osoba, lako ćemo se uvjeriti, da

STVORITELJ SVIJETA IMA SVE ŠTO SPADA NA POJAM OSOBE.

On je nužno supstancija, a ne akcident. On ne pretpostavlja nikakvo drugo biće, koje bi već imalo svoju bit ili narav i kojemu bi pridošao kao neko svojstvo. Ta, On je uzrok svega, što nije On. Očevidno je protuslovlje, kazati, da uzrok pretpostavlja svoj učinak. Apsolutno je nemoguće, da bi uzrok bio akcident svoga učinka. Ako to vrijedi za uzrok uopće, to vrijedi u prvom redu za Stvoritelja čitavog svijeta: On ne može

⁶ S. theol. I, 29. 1.

biti akcident svijeta. Izvor svega može biti samo supstancija. Stvoritelj ne bi mogao biti Stvoritelj, da nije supstancija.

Ova supstancija mora da je individualna ili »prva«, a ne općenita ili »druga«. Da je Stvoritelj neko općenito Biće, bio bi identičan s raznim stvarima, kao što općeniti pojam čovjeka izražuje nešto, što je identično s Platonom i Aristotelom i svakim drugim pojedincem. Jedan pojam može izraziti više stvari, ali jedna stvar ne može biti identična s raznim stvarima. Niti može uzrok biti stvarno identičan sa svojim učinkom, jer ne može ujedno već biti i još ne biti. Stvoritelj nije samo pojam, nego je stvar, koja eksistira, dakle posve individualno Biće. Blizu nam je Stvoritelj kao Onaj, kojemu imademo zahvaliti sve; bez kojega ne bismo ništa niti bili niti imali. Zato veli Sv. Pavao:⁷ »Sto imaš, što nijesi primio?« Ništa. Blizu nam je naš Bog. »Ni od koga između nas nije daleko, jer u njemu i živimo i gibamo se i jesmo... njegovo smo pokoljenje«, zaključuje Sv. Pavao⁸ iz činjenice, da je Bog naš Stvoritelj. Blizu nam je, ali ipak potpunoma odijeljen od svijeta ili bolje, svijet od Njega. Stvoritelj ne može biti niti čitav svijet niti dio svijeta, jer uzrok ne može biti niti s dijelom svoga učinka identičan. Zato i u Kristu, Bogu i čovjeku, Bog nije dio. Krist ima i Božju i ljudsku narav, ali nije sastavljen od dvije naravi niti od dvije osobe. U Kristu je samo jedna nesastavljena osoba Sina Božjega, a dvije naravi nepomiješane. »Jedan je ne miješanjem supstancije nego jedinstvom osobe—*unus omnino non confusione substantiae, sed unitatae personae*«, kaže *Symbolum Athanasianum*. Kako to može biti, to je za naš ograničeni razum dakako nedokučiva tajna, koju sam samo zato spomenuo, da se ne bi iz nje krivo izvodilo, da Bog može ikada biti dio nekoga, makar i najuzvišenijega bića.

Stvoritelj ne bi mogao biti Stvoritelj, da nije potpunoma individualna »prva« supstancija, koja ne može biti ničiji dio. Tako je ispunjen prvi uvjet, da možemo Stvoritelja zvati osobnim Bićem. Ali još mora biti ispunjen i drugi uvjet; mora biti razumno Biće. Lako ćemo se i o tom uvjeriti, da Stvoritelj mora imati i razum i volju i slobodu.

STVORITELJ SVIJETA IMA RAZUM.

Da Stvoritelj mora imati razum, slijedi već iz toga, što je stvorio i razumna bića, kao što čovjeka. To ne bi mogao, da sam nema razuma. Isto slijedi iz neizmjernoga savršenstva, koje mora da ima Stvoritelj svega svijeta. Stvoritelj je jedini izvor i

⁷ 1 Cor 4, 7.

⁸ Act. 17, 24 - 25.

uzrok svakoga savršenstva i u intenzivnom i u ekstenzivnom pogledu. Svako stvoreno biće ima samo od Stvoritelja i svaku vrstu svoga savršenstva i svaki stepen. To vrijedi i za one stvari, koje se razvijaju i usavršuju. Ne mogu si dati sposobnosti niti je odrediti bilo glede vrste bilo glede snage, jer razvijanje i usavršivanje nužno pretpostavlja sposobnost u oba pogleda određenu. Budući dakle da je svako savršenstvo kojega god stvorenog bića i prema vrsti i prema stepenu od Stvoritelja, to mora On sam imati svako savršenstvo u najvišem stepenu, inače ne bi mogao biti uzrok ni dovoljni razlog svake vrste i svakoga stepena savršenstva. Mora dakle imati i razum, koji svakako spada među najveće odlike. Ovi su razlozi više indirektni, ali apsolutno jasni. Sv. Toma⁹ dokazuje nam direktni način, da Bog ima razum, iz netvarnosti božanske naravi.

»Bog je ono Biće, koje je od materije najudaljenije i od nje najslobodnije; a netvarnost nekog bića je razlog, zašto može spoznati. Kakva je netvarnost nekog bića, takva je i njegova spoznaja. Biline nemaju nikakve spoznaje, poradi svoje tvornosti. Sjetilo može spoznati, jer može u se primiti slike bez stvari. A još savršenije može razum spoznati, jer je još više od materije odijeljen i s njime nepomiješan.«

Ovo se dokazivanje osniva na onom principu, kojim se Sv. Toma¹⁰ služi, da dokaže duhovnu narav razuma i duše: »Što može neke stvari spoznati, ne smije ih imati u svojoj naravi — quod potest cognoscere aliqua, oportet ut nihil eorum habent in sua natura.« Ovaj je princip temelj čitave psihologije Sv. Tome kako to lijepo dokazuje učeni lazarista Bersani¹¹ u svome zanimivom djelu, koje je posvetio ispitivanju ovoga problema. Ne možemo se ovdje upuštati u duboka razmatranja o onom principu. Za našu svrhu je dovoljno, da smo makar indirektno jasno dokazali, da Stvoritelj mora imati razum.

STVORITELJ SVIJETA IMA I VOLJU.

To možemo dokazati indirektno na sličan način, kao što smo dokazali, da ima razum. Najprije iz toga, što je stvorio našu volju. Dakle mora i sam imati volju, inače ne bi mogao biti uzrok naše volje. Uzrok mora sadržavati u sebi savršenstvo svoga učinka. U tom zahtjevu slažu se i pristaše pravoga kauzalnoga principa i oni, koji zastupaju t. z. »princip zatvorene prirodne kauzalnosti«. I jedni i drugi priznaju, da uzrok mora imati savršenstvo, koje od njega prima učinak. Samo se u tom mišljenja razilaze, što pristaše »pr. zatv. prir. kauz.« misle, da uzrok ne smije imati veće savršenstvo nego li učinak. Ovo je mišljenje ateističkoj »modernoj« znanosti vrlo drago, ali ne samo nedokazano, što i sami prijatelji priznaju, nego i očito krivo, kako

⁹ S. theol. 1, 14, 1 c.

¹⁰ S. theol. 1, 75, 2 c.

¹¹ Immatariolità e pensiero. Roma 1922.

to lijepo prikazuje Donat¹² u svojoj ontologiji. Prema principu kauzalnosti, pa i onom krivom, mora Stvoritelj volje i sam imati volju.

Da Stvoritelj mora imati volju, nužno slijedi i iz toga, što je neizmjereno savršen. Ne može mu dakle faliti ni volja, koja je uz razum najveće savršenstvo neke naravi. Biće, koje bi imalo samo razum bez volje, bilo bi vrlo nesavršeno. Spoznalo bi svrhu i sredstva, kojima bi se svrha mogla postići, ali ne bi moglo htjeti. Moglo bi posjedovati sve blago, ali ne bi se moglo veseliti. Niti bi sebi niti ikomu drugomu moglo željeti dobro. Niti bi moglo mrziti na zlo. Da možemo htjeti, željeti, veseliti se, mrziti, moramo imati volju. Volja je očito veliko i nužno savršenstvo razumne naravi. Mora dakle i Stvoritelj imati volju.

Sv. Toma¹³ na veoma suptilan način dolazi do općenitog zaključka, da svako biće, koje ima razum, ima i volju, kao što i sjetilnu spoznaju slijedi sjetilna težnja. Ovaj općeniti princip primijenjuje i na Boga: On ima razum, mora dakle imati i volju.

STVORITELJEVA JE VOLJA SLOBODNA.

Slobodnu volju ima onaj, koji može nešto htjeti ili ne htjeti, nešto učiniti ili propustiti. Time se i kod izbora očituje sloboda. Izbor se sastoji u tom, da između više čina, koji su jednako mogućí, jedan prihvatimo ili hoćemo, a drugi ostavimo ili nećemo. Ako ne bismo mogli nikakav čin propustiti, ne bismo imali slobode. U tom se podudara uvjerenje i filozofa i nefilozofa. I razne su filozofske škole u tome složne. Borba između raznih škola počinje istom kod pitanja, da li postoji sloboda i kako je ona moguća. Da je naša volja slobodna, to nam jasno svjedoči naša svijest i neizbrisivo uvjerenje, da smo odgovorni za svoja djela, ako su bila promišljena. Ovo uvjerenje i jest temelj svakomu zakonodavstvu, koje bez slobode naše volje nema nikakva smisla. Bez slobode nema ni zaslužnog niti kažnjivog djela. Nesumnjiva je dakle činjenica, da je naša volja slobodna. Iz toga moramo zaključiti, da i Stvoritelj ima slobodnu volju, kao što smo prije dokazali, da Stvoritelj mora imati razum i volju, jer inače ne bi mogao biti niti njihov Stvoritelj niti neizmjereno savršen. Sloboda volje veliko je savršenstvo naše naravi. Po njoj smo gospodari svojih djela, jer mi određujemo, što ćemo učiniti, a što nećemo. Po svojoj slobodi smo samosvjesni, samostalni. Bez slobode sve drugo za nas gubi svoju vrijednost. Zato i pojedinci i čitavi narodi tako brižno čuvaju svoju slobodu i spremni su za nju sve žrtvovati. Kad je dakle sloboda toliko savršenstvo, ne može neizmjereno savršeni Stvoritelj biti bez slobode.

¹² Donat, *Ontologia*, ed. 6., 212-7.

¹³ S. theol. 1, 19, 1.

KAKO I U KOJEM POGLEDU MOŽE VOLJA BOŽJA BITI SLOBODNA?

To nam tumači Sv. Toma¹⁴ prema našoj vlastitoj slobodi.

»Mi imademo slobodu izbora glede onih stvari, za kojima ne težimo nužno ili po naravnom nagonu. Ne ovisi o našoj slobodi, da li hoćemo da budemo sretni ili ne, nego nas naravni nagon na to potiče, da težimo za srećom. Zato ne kažemo ni za životinje, da imadu slobodu izbora, jer slijede naravni nagon. Bog nužno hoće samo svoju dobrotu, a drugo ne. Ima dakle slobodu glede onih stvari, kojih neće nužno.«

A da Bog neće nužno nijedne stvari, koja nije s Njime identična, to dokazuje Sv. Toma¹⁵ iz toga, što On ne treba nijedne druge stvari, da postigne svrhu ili ono dobro, koje hoće poradi samoga sebe.

»Božja volja ima nužni odnos prema svojoj dobroti, koja je njezin vlastiti predmet. Zato svoju dobrotu Bog nužno hoće, kaošto naša volja nužno hoće blaženstvo. — Što nije Bog, to On hoće samo u koliko ima odnos prema Njegovoj dobroti kao svrsi. A no, što je poradi svrhe, hoćemo samo onda nužno, kad bez toga ne možemo postići svrhu. Tako hoćemo hranu, da sačuvamo život, i ladu, ako se hoćemo prevesti preko vode. Ali ono, bez čega možemo postići svrhu, nećemo nužno, kaošto nećemo nužno konja za putovanje, jer možemo putovati i bez njega. — Budući dakle da je dobrotu Božja savršena te može biti bez drugih stvari, slijedi, da On drugih stvari neće apsolutno nužno, nego samo hipotetički nužno. Ako se naime pretpostavi, da hoće, ne može ne htjeti, jer se volja njegova ne može mijenjati.«

Bog je dakle slobodan prema svim drugim stvarima. On ne treba nijedne druge stvari, jer je neizmjereno bogat i blažen sam po sebi time, što sam sebe spoznaje i ljubi svoju neizmjernu dobrotu i ljepotu. Niti ove stvari zajedno nemogu povećati Njegova blaženstva. Takva je sloboda Stvoritelja svijeta.

* . *

Tako smo se uvjerali, da Stvoritelj svijeta ima sve, što spada na pojam osobe: On je individualna samostalna supstancija, koja ima razum i slobodnu volju. On je osobno Biće slično kaošto i mi. Ali opet je Njegova osobnost neizmjereno savršenija od naše. Usporedimo samo sve ono, po čemu smo mi osobe, s onim, po čemu je Bog osobno Biće. Ja sam uistinu supstancija, a ne akcident, ja sam posljednji subjekat i svojih svojstava i svojih djela, moje je sve to, a ja nijesam ničiji predikat. U tom smislu sam ja samostalno biće. Ali inače sam u svemu ovisan.

Niti mogu eksistirati niti raditi bez tuđe pomoći, niti mogu duго odolijevati štetnim utjecajima, koji dolaze izvana. Napokon ću morati umrijeti, pa makar se svi ljudi složili, da me obrane od smrti. Još je veća moja ovisnost o Bogu. Ne samo da ne bih

¹⁴ S. theol. 1, 19, 10.

¹⁵ S. theol. 1, 19, 3.

eksistirao, da me On nije stvorio i da bih se povratio u ništavilo, da me ne uzdržava svaki čas, niti bih mogao išta učiniti ili primiti bez Njegove pomoći. Moja ovisnost o Bogu je tako velika, da imam samo Njemu zahvaliti, što nijesam apsolutna ništica.

A Stvoritelj nije ni o komu ovisan. Niti mu treba pomoći, niti mu itko može škoditi, makar se čitav svijet urotio protiv Njega. Kad bi Stvoritelj htio, mogao bi čitav svijet opet pretvoriti u ništa. A On ne može nikada prestati biti. Tolika je neovisnost Božja o svakom drugom biću. To izražava psalmista oduševljenim riječima, kad kaže:¹⁶ »Ti si moj Bog, jer ne trebaš mojih dobara.« A Sv. Pavao kaže¹⁷ za Sina Božjega, da »sve nosi riječju svoje sile«. Zato priznaje, da čitav svijet pripada Bogu kao Njegovo vlasništvo:¹⁸ »Tvoja su nebesa i tvoja je zemlja, sjever i more si ti stvorio.« Naša samostalnost kao da ne postoji, ako je isporučimo s onom, koju ima Stvoritelj čitavog svijeta.

Tako i naš razum i naša slobodna volja. Istina je, da imade-mo i razum i slobodnu volju, i da time nadvisujemo čitav ostali vidljivi svijet, koji nam zato mora služiti. Ali opet, kako je siromašan razum i najvećega učenjaka prema Božjemu razumu. I najoštroumniji učenjak mora polagano i mučno tražiti istinu, često se puta prevvari, najveći dio pitanja ostaje neriješen i na koncu života. A Bog jednom samom svojom mišlju od vijeka znade sve, ne samo ono, što su ikada spoznali ili će spoznati svi učenjaci, nego i sve ono, što će ovima uvijek ostati nepoznato. Misao je Božja s Njime identična, to je njegova supstancija ili narav, a ne nešto akcidentalno, kaošto naša spoznaja. To je Aristotel označio time, što kaže,¹⁹ da je Bog spoznaja, koja sama sebe misli — νοῦσως νόησις.

Kaošto razum, tako je i volja Božja neizmjer-no savršenija od naše. Naša ljubav i naše dobre želje i svi drugi čini naše volje nešto su akcidentalno, promjenljivo. Kaošto se razum može prevariti smatrajući istinom, što je krivo, tako se može i volja prevariti, ljubeći kao dobro ono, što je zlo. Ali Božja volja identična je s Njegovom naravi i zato neizmjer-no savršena. Kaošto je Bog spoznaja i istina, tako je i dobrota i ljubav. Njegova ljubav nije ništa akcidentalno, nego Njegova supstancija i zato nepromjenljiva i vječna. Već sam razum spoznaje istinitost onih divnih riječi sv. Pisma:²⁰ »Bog je ljubav«, i onih drugih, kojima Bog sam zasnjeđuje vječitost svoje ljubavi:²¹ »Vječitom sam te ljubavlju ljubio; zato sam te pritegnuo k sebi pun milosrđa.«

Ako napokon još isporučimo svoju slobodu sa slobodom Božje volje, onda vidimo ili barem slutimo, što smo mi, a što je

¹⁶ Ps. 15, 2.

¹⁷ Hebr. 1, 3.

¹⁸ Ps. 88, 12 - 13.

¹⁹ Met. 12, 9; 1074 b 33 - 35.

²⁰ 1 Io 4, 16.

²¹ Jer. 31, 3.

Bog; da je neizmjerana razlika između Njega i nas. Naša je sloboda ograničena strastima, nagnućima i neznanjem. Mnogi naši čini, možda njih većina, uopće nijesu slobodni, jer nijesu dovoljno promišljeni, Božja je volja neograničeno slobodna prema svim stvarima, koje su od Njega različite. Niti strasti niti nagnuća niti neznanje ne mogu umanjiti ili zapriječiti Božje slobode.

Stvoritelj svijeta je osobno Biće u neizmjerano savršenom smislu, jer ima u neizmjerano savršenoj mjeri sve, što spada na pojam osobe. Zato je i dostojan sve ljubavi, koje je sposobno stvoreno biće. Stvoritelj je središte i težište čitavog svijeta, otac i kralj i svrha svih stvorova, koji su od Njega sve primili, što jesu i što imadu.

Fr. Šanc D. I.

KATOLICI I DRUŠTVO NARODA.

Treća katolička internacionalna sedmica.

Godine 1920. osnova nekoliko švicarskih, talijanskih i francuskih katolika *Katolički Savez za proučavanje internacionalnih problema*. Taj savez ima danas svoje nacionalne odbore u Belgiji, Češkoj, Engleskoj, Francuskoj, Irskoj, Italiji, Jugoslaviji, Njemačkoj, Poljskoj i Švicarskoj.

Savez ide za tim, da u svijetlu kršćanskih principa proučava internacionalne probleme i da se u duhu tih principa zanima za radove Društva Naroda i Internacionalnog ureda rada, a osobito za ona pitanja, koja su s katoličkog stanovišta naročito važna.

Sjedište se *Saveza* nalazi u Fribourgu, u Švicarskoj. On se svake dvije godine sastaje na opću skupštinu: zadnje su dvije bile jedna u Varšavi (1928.), druga u Fribourgu, u siječnju 1931.

Savez djeluje također po svojim tehničkim komisijama, kao što je komisija za intelektualnu suradnju, za humane svrhe, za juridička i doktrinalna pitanja. God. 1929. *Savez* je svojim *Memoarima o prisilnom radu* potpomogao međunarodnu akciju, da se dokine taj oblik rada. God. 1931. podnio je kompetentnim organima Društva Naroda dvije pretstavke o *Zaštiti kršćanskih manjina u Iraku* i izdao dvije deklaracije na internacionalnoj konferenciji za ograničenje proizvodnje sredstava za omamljivanje. *Savez* se tada odlučno izjavio za to ograničenje, kao i za to, da se što više i energičnije skući industrija i nedopuštena trgovina lošim ljekarijama i kojekakvim pićem.

U dva je već navrata, god. 1929. i 1930., *Katolički Savez za internacionalna pitanja* organizovao u vrijeme zasjedanja Društva Naroda tako zvanu »*Katoličku internacionalnu sedmicu*«. Ta sedmica, koja stoji pod visokim pokroviteljstvom Njegove Prezvišenosti Msgr. Bessona, biskupa Lausanne, Ženeve i Fribourga nije nikakav kongres. Ona se sastoji u nizu konferencija, što ih